

O.L. MAĎAROVÁ
(Ужгород)

**NETERMINOLOGICKÝ ASPEKT
SLOVENSKO-UKRAJINSKÉHO PREKLADU V OBLASTI MEDICÍNY
(na materiáli odvodených lexém s koreňom ZDRAV-)**

УДК (811. 162. 3 + 811.161. 2) ' 255 : 61

Мадяр О.Л. Нетермінологічний аспект словацько-українського перекладу в галузі медицини (на матеріалі похідних лексем з коренем *zdrav-*); 13 стор.; кількість бібліографічних джерел – 14; мова словацька.

Анотація. Об'єктом дослідження є словацькі словосполучення з похідними лексемами *zdravie, zdravotný, zdravotník, zdravotníčka, zdravotnícky, zdravotníctvo*, які часто трапляються у текстах з галузі медицини та вимагають підвищеної уваги перекладачів. У статті проаналізовано причини труднощів перекладу таких словосполучень українською мовою, розглянуто низку українських еквівалентів, їх адекватність, семантичну та формальну структуру.

Ключові слова: словацько-український переклад, словосполучення, еквівалент, медицина.

Jazyk medicíny sa považuje za univerzálny predovšetkým vďaka internacionálnej, medzinárodnej terminológii. Ale táto skutočnosť neznamená, že lekárske texty nepotrebujú preklad, počas ktorého sa odhaľujú osobitosti jednotlivých jazykov [9, s. 177-178]. Vlastné skúsenosti zo slovensko-ukrajinského prekladu lekárskeho textu sme uplatnili v predchádzajúcich niekoľkých príspevkoch, kde objektom nášho výskumu boli odborné lekárske pomenovania, a to najmä formálna (komponentová) štruktúra termínov v oboch jazykoch a zastúpenie paradigmatických sémantických vzťahov synonymie a polysémie (resp. metafory) v lekárskej terminológii [1; 2; 8].

Nielen preklad anatomických termínov si vyžaduje zvýšenú pozornosť prekladateľa. Translačné problémy môžu spôsobiť aj určité lexémy a slovné spojenia, ktoré sa často používajú v lekárskeho textoch, resp. vzťahujú sa na oblasť medicíny. Takú „problematickú“ skupinu tvoria lexémy slovotvorného hniezda s koreňom *ZDRAV-*: *zdravie, zdravotný, zdravotník, zdravotníčka, zdravotnícky, zdravotníctvo* [12, s. 517]. Na materiáli slovných spojení, pozostávajúcich z odvodených lexém s koreňom *ZDRAV-* skúsime zistiť ďalšie špecifiká slovensko-ukrajinského prekladu v oblasti medicíny.

Každú z týchto lexém uvedieme v najfrekventovanejších kombináciách, v ktorých sa vyskytujú v populárne zameraných textoch z oblasti medicíny a ponúkame aj prekladový ekvivalent v ukrajinčine. Poradie slovenských lexém s koreňom *ZDRAV-* určujeme podľa stupňa slovotvornej motivovanosti, resp. príslušnosti k jednému slovotvornému radu alebo paradigme.

1. Motivovaná adjektívom *zdravý* substantívna lexéma *ZDRAVIE* sa vyskytuje niekedy v slovných spojeniach, spôsobujúcich určité ťažkosti pri adekvátnom preklade do ukrajinčiny. Napríklad, výraz *komunitné zdravie*, vychádzajúc z významu prídavného mena *komunitný* (súvisiaci s komunitou, miestnym spoločenstvom ľudí; ktorý exustuje na miestnej úrovni) sa môže preložiť ako *здоров'я громади*, alebo ako *здоров'я населення*. Presnejšie význam slovenského adjektíva vystihuje prvý ekvivalent. V ukrajinských ekvivalentoch sa zachováva substantívna lexéma *zdravie* – *здоров'я*, ale adjektívum *komunitné* sa už prekladá pomocou genitívnej formy substantíva.

Treba sa zamyslieť aj pri preklade slovenských názvov niektorých študijných predmetov v lekárskejších odboroch. Domnievame sa, že určitý vplyv na to má aj odlišný systém školstva na Slovensku a na Ukrajine. Ide o spojenia často obsahujúce lexému *výchova*, napríklad: *výchova k zdraviu*; *výchova k orálnemu zdraviu*; *sexuálne zdravie a výchova k plánovanému rodičovstvu*. V ukrajinských ekvivalentoch nebudeme mať slovo *výchova* – *виховання*, nemôže sa tu uplatniť doslovný preklad a veľmi zaujímavé je komponentové zloženie ukrajinských ekvivalentov.

Výchova k zdraviu ako medicínsky odbor interdisciplinárneho charakteru sa môže preložiť buď ako *валеологія* (lat. *valeo* – byť zdravý; všeobecná teória zdravia), alebo ako *основи здоров'я* (predmet na ukrajinských stredných školách). Aj napriek cudziemu pôvodu v slovenčine lexéma *valeológia* sa takmer nepoužíva, súčasné výkladové slovníky a slovníky cudzích slov ju nezachytávajú.

Ďalší názov študijnej disciplíny *výchova k orálnemu zdraviu* (vyučuje sa pre odbor dentálna hygiena) sa môže preložiť pomocou variantov *догляд за ротовою порожниною* / *гігієна ротової порожнини*. Aj v tomto prípade slovenské *výchova* zastúpila lexéma *догляд*, čo po slovensky znamená *starostlivosť*, alebo lexéma *гігієна*, por. slov. *hygiena*. Ak ide o názov disciplíny, tak vhodnejší bude ukrajinský variant *гігієна ротової порожнини*. Adjektívum zo spojenia *orálne zdravie* aj kvôli štylistickým konotáciám by nemohlo ostať v takej podobe v ukrajinčine, jeho význam sa dá lepšie vyjadriť pomocou združeného pomenovania *ротова порожнина*, čo je v podstate *ústna dutina*.

Názov disciplíny *sexuálne zdravie a výchova k plánovanému rodičovstvu* sa môže preložiť ako *репродуктивне здоров'я та планування сім'ї*. Spojenie *sexuálne zdravie* sa prekladá pomocou ukrajinského *репродуктивне здоров'я*, kde vidíme použitie kontextového synonyma pre slovo *sexuálny* (*репродуктивний* – roz-

множовací), a zachováva sa v ukrajinskom ekvivalente lexéma *zdravie – здоров'я*. V druhej časti pomenovania *výchova k plánovanému rodičovstvu – планування сім'ї* pozorujeme formálne odlišné ekvivalenty *plánovaný* (prídavné) a *планування* (deverbatívne substantívum). Okrem toho sa používajú blízke ale nie totožné pojmy *rodičstvo* a *сім'я*, čiže *rodina*.

2. Slovo *zdravie* motivuje kompozitum *ZDRAVOVEDA* (náuka o zdraví), ktoré nemá obdobný útvar v ukrajiničine. Veľký slovensko-ruský slovník (1979-1995) k tejto slovenskej lexéme uvádza ruské prekladové ekvivalenty – *гигиена, санитария* (resp. ukr. *гігієна, санітарія*), s čím nemôžeme súhlasiť. Vychádzame z toho, že *zdravoveda* je náuka o zdraví, resp. náuka o stavbe a funkcii ľudského tela, ale ukrajinská lexéma *гігієна*, označujúca vedný odbor, ktorý skúma vplyv prostredia na ľudské zdravie a v širšom ponímaní tiež je náukou o zdraví, nemôže byť adekvátnym ekvivalentom. V slovenčine sa tiež používa slovo *hygiєna*, ale v užšom význame, napr. dentálna hygiєna. Druhý prekladový ekvivalent ponúkaný týmto lexikografickým prameňom je *санітарія*, teda ukrajinské *санітарія*. O jeho vhodnosti taktiež pochybujeme z dôvodu, že *санітарія* je skôr systém opatrení, zabezpečujúcich zdravie a prevenciu rozličných ochorení, je to komplex opatrení týkajúcich sa implementácie pravidiel a predpisov, vypracovaných takou vedou ako *гігієна*. Za najvhodnejšie ukrajinské ekvivalenty, ktoré vystihujú sémantickú štruktúru slovenského kompozita *ZDRAVOVEDA*, považujeme pomenovania *медицина* (por. *ľudová zdravotveda – народна медицина*), alebo *наука про здоров'я* (pre ktoré slovenské *zdravoveda* je kalkom), ktoré ponúka P. Bunganič vo svojom slovníku [3, s. 647].

3. Polysémická lexéma *ZDRAVOTNÝ* znamená: 1) súvisiaci so zdravím, týkajúci sa zdravia; 2) osožný zdraviu; 3) súvisiaci so starostlivosťou o zdravie. S tým súvisí aj veľmi pestrá sieť kontextových ekvivalentov v ukrajiničine. Ekvivalenčné dvojice uvedieme podľa jednotlivých významov slovenskej lexémy.

Ak lexéma *zdravotný* sa používa vo význame 1) súvisiaci so zdravím, týkajúci sa zdravia; v ukrajiničine máme ekvivalentné slovné spojenia so substantívom *zdravie – здоров'я* v nepriamych pádoch: *zdravotný stav – стан здоров'я*; *zdravotné problémy – проблеми зі здоров'ям*;

Ak lexéma *zdravotný* sa používa vo význame 2) osožný zdraviu; pri preklade do ukrajiničiny sa vyskytujú také prípady. *Zdravotná prechádzka – моціон* (ozdrovčica, прогулянка, прогулянка на повітрі для лікування); ukrajinský variant je vlastne lexémou cudzieho pôvodu, význam ktorej „opisuje“ slovenský výraz; *zdravotný čaj* (podľa slovensky hovoriacich lexéma *zdravotný* v takom spojení sa používa pomerne zriedkavo, asi sa uprednostňuje lexéma *liečivý – liečivý čaj*, alebo teda jej kontextové synonymum *bylinkový – bylinkový čaj*) – *лікувальний, цілющий чай* (doslovne *liečivý*); spojenie *zdravotná obuv* navrhujeme prekladať ako

ортопедичне взуття, aj keď pre slovensky hovoriacich taký ekvivalent sa bude zdať nevhodný. Je to podmienené tým, že lexéma *ortopedický* má v slovenčine a ukrajinčine rozličný rozsah sémantickej štruktúry. Po ukrajinsky pomenovanie *ортопедичне взуття*, teda také, ktoré je určené na podporu správnej polohy chodidla má širší význam: taká obuv môže mať 1. preventívny účinok, teda dovoľuje predchádzať silnému preťaženiu chodidla – *ортопедичне профілактичне взуття*; a 2. liečebný účinok, keď je potrebné opraviť už existujúcu patológiu chodidla, taká obuv sa vyhotovuje individuálne pre pacientov a predáva sa v lekárni – *ортопедичне лікувальне взуття*. Takže lexéma *ortopedický* v ukrajinčine pokrýva obidva tieto významy.

V slovenčine treba rozlišovať také pojmy ako *ortopedická obuv* a *zdravotná obuv*. *Zdravotná obuv* má skôr preventívny účel, je to obuv s klenbou, určená pre ľudí, ktorí väčšinou z povolania sú nútení byť trvalý čas na nohách (zdravotníci, učitelia a i.), preto sa často vyskytuje spojenie *zdravotná pracovná obuv* alebo *zdravotnícka obuv*, napr. *zdravotné* aj *zdravotnícke šľapky* (v internetových zdrojoch, predajniach a katalógoch paronymické lexémy *zdravotný* a *zdravotnícky* sa nerozlišujú v tomto kontexte, ba čo viac, niekedy sa nerozlišujú ani pojmy *zdravotná obuv* a *ortopedická obuv*, vnímajú sa ako synonymické pomenovania). Sémantika slovného spojenia *zdravotná obuv* zodpovedá 1. významu ukrajinského spojenia *ортопедичне взуття (профілактичне)*. *Ortopedická obuv* to je obuv, zdravotne vyhovujúca zdeformovaným nohám, resp. obuv pre ploché chodidlá, čo vlastne zodpovedá 2. významu ukrajinského spojenia *ортопедичне взуття (лікувальне)*. Tak aj *zdravotná obuv*, aj *ortopedická obuv* bude mať v ukrajinčine ekvivalent *ортопедичне взуття*.

Takže 2. význam lexémy *zdravotný* – osožný zdraviu – sa preloží do ukrajinčiny pomocou lexém *оздоровчий, лікувальний, цілющий, ортопедичний* a nepoužíva sa ani lexéma *здравіє*, ani adjektíva s koreňom *здрав-*.

Ak lexéma *zdravotný* sa používa vo význame 3) súvisiaci so starostlivosťou o zdravie, vtedy môžeme mať v ukrajinčine ekvivalenčné štruktúry s dvoma adjektívami – *санітарний* a *медичний*. Napríklad, *здравотне предписи* – *санітарні правила*; *здравотне опатренія* – *санітарні заходи*; v tomto prípade ukrajinské adjektívum *санітарний* má význam „пов’язаний із медичним обслуговуванням“, čiže taký, ktorý súvisí so zdravotnou starostlivosťou; ale *здравотна прехліадка* – *медичний огляд*; *здравотне зариаденіє* – *медичний заклад*; *здравотна старостлівосť* – *медичне обслуговування*; *здравотна документация* – *медична документація*; *здравотну преуказ* (čiže preukaz o zdravotnom postení osoby, ktorý vydáva poisťovňa a ktorým sa pacient preukazuje pri návšteve lekára, v súčasnosti sú to už európske preukazy zdravotného poistenia) sa môže preložiť ako *медична страховка*, aj keď na Ukrajine tento pojem znamená niečo iné. Vlastne celý sys-

tém zdravotníctva sa odlišuje, preto tu môžeme uvažovať len o istej aproximácii významov pri preklade.

Čiže na vyjadrenie toho istého významu slovenskej lexémy *zdravotný* sa v ukrajinčine môžu použiť adjektívne lexémy – *санітарний*, *медичний*. Ak sa pozrieme na kontextové využitie týchto dvoch adjektív v ukrajinčine, zistíme určitú zákonitosť – *санітарний* sa používa v slovných spojeniach, označujúcich pravidlá, predpisy a opatrenia, teda to, čím sa zaoberá veda *санітарія* (systém opatrení, zabezpečujúcich zdravie a prevenciu rozličných ochorení, komplex opatrení, týkajúcich sa implementácie pravidiel a predpisov, vypracovaných takou vedou ako *гігієна*); *медичний* máme v samotnom spojení *здравотна старостливість* – *медичне обслуговування* a takých slovných spojeniach, ktoré sa vzťahujú na prostriedky a miesta zabezpečenia zdravotnej starostlivosti.

V určitých prípadoch sa pri preklade do ukrajinčiny uplatňujú obidve adjektívne lexémy ako synonymické. Napríklad, pomenovanie *preukaz zdravotnej spôsobilosti* sa dá preložiť ako *особова медична/санітарна книжка* (v jazykovej praxi sa uprednostňuje druhý variant). Pri tom aj denotatívna stránka sa zhoduje v obidvoch jazykoch, čiže ide o doklad, ktorý potrebujú ľudia, povolanie ktorých je späté s výrobou a predajom potravín, prípravou jedla a nápojov, dopravou, poskytnutím kozmetických služieb, výchovou a výučbou detí a zdravotníckymi službami pre ľudí ale aj zvieratá.

Niekedy v ukrajinčine sa používajú aj ekvivalenty-kompozitá so základom *med-* (мед-), ktoré vznikli abreviáciou: *здравотне стедиско* – *медпункт (поліклініка)*; *здравотна сестра* – *медсестра*; *здравотný брат* – *медбрат*; zaujímavé je, že v diplomoch, ktoré dostávajú po ukončení strednej zdravotníckej školy absolventi-muži majú tiež uvedené „zdravotná sestra“.

V jednotlivých prípadoch v ukrajinčine nemáme v ekvivalente prídavné mená *санітарний* alebo *медичний*, napríklad *здравотна карта* – *амбулаторна карта пацієнта*; *здравотný obvod* – *ділнична лікарня (ділничний лікар, поліклініка)*. V poslednom prípade vidíme, že slovenské substantívum *obvod* je preložené pomocou ukrajinského adjektíva *ділничний* (por. *obvodný*), a naopak, substantívum *лікарня* odráža sémantiku slovenského adjektíva *zdravotný*.

Práve táto séma lexémy *zdravotný* (súvisiaci so starostlivosťou o zdravie) má najpestrejší inventár jazykových (lexikálnych aj slovotvorných) prostriedkov v ukrajinčine.

Pokiaľ ide o príslovku *ZDRAVOTNE*, odvodenú od adjektíva *zdravotný*, najčastejšie sa vyskytuje v rámci pomenovania *здравотне постігнутий*, ktoré do ukrajinčiny je najvhodnejšie preložiť pomocou lexémy *інвалід*. V slovenčine použitie tejto cudzojazyčnej lexémy (*invalid*) je oveľa obmedzenejšie a štylisticky markantnejšie.

4. Slovtovornú paradigmu adjektíva *zdravotný* dopĺňa lexéma *ZDRAVOTNÍK*, resp. jej prechýlená podoba *ZDRAVOTNÍČKA*, teda pracovník/pracovnička v zdravotníctve. V ukrajinčine prekladový ekvivalent je častejšie abreviačný útvar *медпрацівник* (*медичний працівник*), v ktorom vidíme priamy ekvivalent k pojmu *pracovník* – *працівник* (v slovenčine táto séma je vyjadrená slovtovorným prostriedkom - *ik*, -*ník*, ide o slovtovornú kategóriu) a základ *zdravot* - sa adekvátne odráža ukrajinským *мед-* (hovorové aj *медик*). Pri tomto osobnom pomenovaní treba spomenúť, že v slovenčine má formálne podoby pre obidve pohlavia, v spisovnej ukrajinčine doteraz funguje ako maskulizmus (len v mužskom gramatickom rode) a vzťahuje sa aj na osoby ženského pohlavia.

5. Lexéma *ZDRAVOTNÍCKY* je adjektívom k podstatnému menu *zdravotník*, vyskytuje sa v menšom počte prípadov ako *zdravotný* ale taktiež sa prekladá do ukrajinčiny hlavne pomocou dvoch prídavných mien – *медичний* alebo *санітарний*, resp. abreviačných útvarov s *мед-*. Napríklad, *zdravotnícka pomôcka* – *медичний прилад*; *zdravotnícky personál* – *медперсонал*; *zdravotnícka technika* – *медтехніка* ale aj *санітарна техніка*; *stredná zdravotnícka škola* – *медучилище*; alebo *zdravotnícka osвета* – *санітарна просвіта*; *zdravotnícka výchova* – *санітарна освіта* (zasa sa vyhýbame doslovnému prekladu slova *výchova*). V slovenčine lexéma *sanitárny* je veľmi zriedkavá, používajú sa predovšetkým jej synonymá *sanitný*, ale častejšie *zdravotnícky*. V prípade osobného pomenovania *zdravotnícky záchranár*, ktoré preložíme ako *санітар (лікар) швидкої допомоги*, nemáme v ukrajinskom ekvivalente adjektívum *санітарний*, ale substantívum *санітар (лікар)*, čo vlastne odráža sémantiku slovenského *zdravotný*, pri tom význam slovenského slova *záchranár* sa plne odráža v genitívnej forme spojenia *швидкої допомоги*.

Okrajovo by sme sa chceli dotknúť používania paronymických adjektív *zdravotný* a *zdravotnícky*. Tieto podobne znejúce lexémy sa často vyskytujú v rovnakom kontexte (spájajú sa so substantívami *stredisko*, *zariadenie*, *pomôcka*) a prekladajú sa do ukrajinčiny pomocou rovnakých adjektívnych ekvivalentov – *медичний*, *санітарний* (pravda, v prípade lexémy *zdravotný* ide len o význam č.3, teda súvisiaci so starostlivosťou o zdravie). Zistili sme, že napriek tomu, že majú odlišné motivanty (*zdravotný* je odvodené od *zdravie*; *zdravotnícky* – od *zdravotník*), v bežnej reči slovensky hovoriaci nepociťujú nejaké závažné rozdiely v použití týchto dvoch adjektív. V súčasných výkladových slovníkoch slovenského jazyka sa uprednostňuje používanie adjektíva *zdravotný* v spojeních: *zdravotné stredisko*, *zdravotné zariadenie*, a adjektíva *zdravotnícky* v spojení *zdravotnícka pomôcka*, ale napríklad v Slovníku slovenského jazyka (1968) bolo zachytené *zdravotnícke stredisko*, *zdravotnícke zariadenie*, ako aj vo Veľkom slovensko-ruskom slovníku (6 zv., 1990). Taká rozkolísanosť v lexikografickom zachytení asi spôsobuje

aj variatívne používanie spomenutých lexém v jazykovej praxi, v internetových zdrojoch. Pri slovensko-ukrajinskom preklade však by sme odporúčali dbať na to, aké z týchto adjektív máme vo východiskovom texte, a uvedomovať si sémantické odtiene medzi týmito lexémami, pomôže to správne zvoliť vhodný prekladový ekvivalent v ukrajiničine.

6. Lexéma **ZDRAVOTNÍCTVO**, označujúca oblasť činnosti, zameranú na starostlivosť o zdravie, sa tiež vyskytuje v pomerne ustálených slovných spojeniach, aj keď zriedkavo, ale tiež môže spôsobiť určité ťažkosti pre adekvátne prevode do ukrajiničiny. Toto substantívum sa prekladá spojením *охорона здоров'я* v takých prípadoch, keď ide o komplex inštitúcií: *ministerstvo zdravotníctva* – *міністерство охорони здоров'я*; *fakulta zdravotníctva* – *факультет охорони здоров'я*. V druhom prípade použili sme skôr analógiu k prvému prekladateľskému postupu, transláciu komplikuje aj absencia takej reálie (Fakulta zdravotníctva Prešovskej univerzity) na Ukrajine, hoci rovnako menované katedry na Ukrajine sú, napríklad, *кафедра охорони здоров'я*. Ak substantívum *zdravotníctvo* sa spája s prídavnými menami a označuje skôr starostlivosť o zdravie – takú konštrukciu preložíme do ukrajiničiny pomocou spojenia *медичне обслуговування*, alebo hovorového *медичина*, čo je vlastne *zdravotná starostlivosť*: *verejné zdravotníctvo* – *медичне обслуговування населення*; *vyspelé zdravotníctvo* – *високий рівень медичного обслуговування (медобслуговування)*.

Na záver ponúkame prehľad uvedených prípadov aj s prekladovými ekvivalentmi v ukrajiničine:

	slovenčina	ukrajiničina
zdravie	komunitné zdravie	здоров'я громади, здоров'я населення
	výchova k zdraviu	валеологія, основи здоров'я
	sexuálne zdravie a výchova k plánovanému rodičovstvu	репродуктивне здоров'я та планування сім'ї
	výchova k orálnemu zdraviu	догляд за ротовою порожниною, гігієна ротової порожнини
	zdravoveda	медичина, наука про здоров'я
zdravotný 1. význam	zdravotný stav	стан здоров'я
	zdravotné problémy	проблеми зі здоров'ям
zdravotný 2. význam	zdravotná prechádzka	моціон
	zdravotný čaj	лікувальний, цілющий чай

	zdravotná obuv	ортопедичне взуття
zdravotný 3.význam	zdravotné predpisy zdravotné opatrenia zdravotná prehliadka zdravotné stredisko zdravotné zariadenie zdravotná dokumentácia zdravotná starostlivosť zdravotná sestra zdravotný brat zdravotný preukaz preukaz zdravotnej spôsobilosti zdravotná karta zdravotný obvod zdravotne postihnutý	санітарні правила санітарні заходи медичний огляд а) медпункт; б) поліклініка медичний заклад медична документація медичне обслуговування медсестра медбрат медична страховка особова медична/санітарна книжка амбулаторна карта пацієнта дільнична лікарня/ поліклініка інвалід
zdravotník	zdravotník, zdravotníčka	медпрацівник, медик
zdravotnícky	zdravotnícky personál zdravotnícka technika zdravotnícka pomôcka stredná zdravotnícka škola zdravotnícky záchranár zdravotnícka osвета zdravotnícka výchova	медперсонал медтехніка, санітарна техніка медичний прилад медучилище санітар (лікар) швидкої допомоги санітарна просвіта санітарна освіта
zdravotníctvo	ministerstvo zdravotníctva fakulta zdravotníctva verejné zdravotníctvo vyspelé zdravotníctvo	міністерство охорони здоров'я факультет охорони здоров'я медичне обслуговування населення високий рівень медобслуговування

Takže ako sme zistili, slovenské odvodené lexémy s koreňom *zdrav-* (*zdravie, zdravotný, zdravotník, zdravotníčka, zdravotnícky, zdravotníctvo*), ktoré sa často vyskytujú v populárnych textoch z oblasti medicíny, môžu spôsobiť určité ťažkosti pri slovensko-ukrajinskom preklade. Pri translácii slovných spojení s týmito lexémami do ukrajiničiny treba počítať s takými osobitosťami: nemôže sa uplatniť doslovný preklad do ukrajiničiny, teda musia sa hľadať kontextové alebo funkčne ekvivalenty; slovenské lexémy sú často polysémantické pri tom sémantické rozpätie lexém v slovenčine a ukrajiničine sa odlišuje, zároveň často sa pozoruje formálno-gramatická asymetrickosť ekvivalentov. K extralingválnym faktorom, komplikujúcim preklad, patrí odlišnosť reálií v oboch krajinách, napríklad v systéme školstva, zdravotníctva a i. Okrem toho, nedostatok prekladových slovensko-ukrajinských slovníkov spôsobuje, že prekladateľ je vlastne odkázaný na použitie internetových zdrojov, konzultácie s odborníkmi, resp. použitie slovensko-ruských lexikografických prameňov.

Literatúra

1. Мадяр О.Л. Синонімія у медичній термінології (в контексті словацько-українського перекладу)/О.Л. Мадяр// *Studia Slavistica*. 13: Сучасні тенденції славістики – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2013. – С. 54 – 61.
2. Хома О.Л. Переклад словацьких медичних термінів українською мовою/ О.Л. Хома// *Studia Slavistica*. 12: Слов'янські взаємини – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2012. – С. 77 – 84.
3. Bunganič, P. Slovensko-ukrajinský slovník. Bratislava, 1985. – 675 s.
4. Furdík, J.: Slovenská slovo tvorba (Teória, opis, cvičenia)/ J.Furdík. – Prešov, Náuka, 2004. – 200 s.
5. Krátky slovník slovenského jazyka. Red. Kačala, J. – Bratislava, Veda, 2003.
6. Kredátusová, J.: Odborný preklad v praxi. Učebnica s cvičeniami pre ukrajínistov/ J. Kredátusová – Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2011. – 171 s.
7. Kredátusová, J. – Opalková, J.: Kontrastívna lexikológia pre prekladateľov (rusistov a ukrajínistov) /J.Kredátusová, J. Opáľková – FF PU v Prešove, Prešov 2010. – 157 s.
8. Maďarová, O.: Jednotlivé aspekty prekladu slovenskej lekárskej terminológie do ukrajiničiny /O. Maďarová // *Od textu k prekladu VIII*. Ed. A. Ďuricová – JTP, Praha, 2013. – S. 50 – 62.
9. Ostrihoňová, A.: Niekoľko poznámok k prekladu špecifických medicínskych textov// Odborný preklad 2. Materiály zo seminárov Tvorba a využívanie terminologických, prekladových a výkladových slovníkov (Budmerice) / A. Ostrihoňová – Bratislava, Ana Pres, 2006. – S. 177 – 180.
10. Ripka, I., Imrichová, M.: Kapitoly z lexikológie a lexikografie. Učebné texty/I. Ripka, M. Imrichová – Prešov, Vydavateľstvo Prešovskej univerzity, 2011. – 236 s.
11. Slovník cudzích slov (akademický). Ed.: L. Balážová, J.Bosák. – Bratislava, SPN, 2008.- 1054 s.
12. Slovník koreňových morféme slovenčiny. Ed.: M. Sokolová, M. Ološtiak, M. Ivanová. – Prešov: FF PU, Prešov, 2005. – 584 s.

13. Slovník slovenského jazyka. I – VI. Red. Peciar, Š. Bratislava, SAV 1959-1968.
14. Veľký slovensko-ruský slovník – I. – VI. d. – Bratislava: Veda SAV, 1979-1995.

**НЕТЕРМИНОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ
СЛОВАЦКО-УКРАИНСКОГО ПЕРЕВОДА В ОБЛАСТИ МЕДИЦИНЫ
(на материале производных лексем с корнем ZDRAV-)**

O.L. Madyar

Аннотация

Объектом исследования являются словацкие словосочетания с производными лексемами *zdravie, zdravotný, zdravotník, zdravotníčka, zdravotnícky, zdravotníctvo*, которые часто встречаются в текстах из области медицины и требуют повышенного внимания переводчика. В статье анализируются причины трудностей перевода таких словосочетаний на украинский язык, рассматривается ряд украинских эквивалентов, их адекватность, семантическая и формальная структуры.

Ключевые слова: словацко-украинский перевод, словосочетание, эквивалент, медицина.

**THE NON-TERMINOLOGICAL ASPECT
OF SLOVAK –UKRAINIAN TRANSLATION IN BRANCH OF MEDICINE
(on the basis of derivative lexemes with radix ZDRAV-)**

O.L. Madyar

Summary

An object of research are the Slovak combinations of words with derivative lexemes *zdravie, zdravotný, zdravotník, zdravotníčka, zdravotnícky, zdravotníctvo*, which may be frequently found in medical texts and make a challenge for a translator. The reasons of difficulties of translation of these word combinations into Ukrainian, as well as the Ukrainian equivalents, their adequacy, semantic and formal structure are analyzed in the article.

Key words: Slovak-Ukrainian translation, word combination, equivalent, medicine.